

Miscellanea**Darinka Soban: Linnéjeva pisma Scopoliju 1761-1773 / Linné's Letters to Scopoli 1761-1773**

Posnetki rokopisov pisem s slovenskim in angleškim prevodom / Photocopies of the manuscripts, Slovene and English translations

117 str. Prirodoslovno društvo Slovenije. Ljubljana, 1995.

V decembru 1995 je bila na Dnevu slovenskih naravoslovcev, ki ga vsako leto organizira Prirodoslovno društvo Slovenije, predstavljena izdaja slovenskega in angleškega prevoda pisem, ki jih je Carl Linné v letih med 1761 do 1773 pošiljal J. A. Scopoliju. V predpraznični mrzlici je bil ta pomembni kulturni dogodek prezrt.

Carl von Linné (1707-1778) je bil profesor medicine in botanike na Univerzi v Uppsali, dvorni zdravnik in slaven *princeps botanicorum mundi*, prvi med botaniki na svetu. Zbral in uredil je enciklopedično delo vsega naravoslovja. Uvedel je dvojno poimenovanje, kar je olajšalo znanstveno sporazumevanje. Njegova dela so mednarodno veljavna izhodišča rastlinske in živalske nomenklature. Sam je malce neskomno izjavil: "Bog je ustvaril, Linnaeus je razporedil."

Johannes Antonius Scopoli (1723-1788) je leta 1754 prišel v Idrijo kot rudniški zdravnik. "Iz neugodja tega prebednega življenja" se je zatekal k naravoslovju. Leta 1760 je izšla prva izdaja dela *Flora Carniolica*, v kateri je navedel 1100 rastlin tedanje Kranjske. V letu 1763 je izšla *Entomologia Carniolica*, ki je najstarejši opis lokalnega živalstva na tedanjem avstrijskem ozemlju. 1769 leta je zapustil Idrijo in se preselil v Bansko Štiavnico. Njegovo najpomembnejše delo je druga, dopolnjena izdaja *Kranjske flore* (*Flora Carniolica*, 1771-1772). V njej obravnava že 1645 vrst, mnoge od njih so bile prvič opisane in razporejene po Linnéjevem sistemu dvojnega poimenovanja.

Oba naravoslovca sta si dopisovala in si izmenjavala izkušnje. Čeprav je Linné veljal za samozavestnega, včasih prepirljivega in vase zagledanega človeka, tega v medsebojni korespondenci ne čutimo. V pismih je bil ljubezniv, včasih kar otroško navdušen nad Scopolijevimi odkritji in spet druge dobrodušno pokroviteljski. Ohranilo se je 13 pisem, ki jih je Linné pisal Scopoliju v letih 1761 do 1773. Hrani jih Mestna knjižnica v Veroni, njihove fotokopije pa Univerzitetna knjižnica v Uppsali. Pisma so ob 100. obletnici Scopolijeve smrti v izvirniku izšla že v Roveretu leta 1889. Ohranilo se je tudi 17 pisem, ki so iz Idrije in Banske Štiavnice potovala na Švedsko. Ta pisma hrani angleško Linnéjevo društvo v Londonu. Ob 200 letnici *Kranjske flore* je prof. dr. Ernest Mayer v *Proteusu* objavil faksimile pisem iz leta 1760. V njem Scopoli svojemu vzorniku pošilja prvo knjigo o kranjskem rastlinstvu.

Linnéjeva pisma Scopoliju so izšla v *Proteusu* knjižnici, ki jo izdaja Prirodoslovno društvo Slovenije. Spremno besedilo in prevoda v slovenski in angleški jezik je napisala Darinka Soban. Knjigo je uredila Marjana Peterlin, oblikovala pa Edita Kobe. Lektor slovenskega prevoda je bil že pokojni Silvester

Kopriva, lektorica angleškega besedila Jeannie Stiglic, lektorica ostalega teksta pa Tončka Stanonik.

Prof. dr. Darinka Soban je upokojena profesorica anesteziologije na Medicinski fakulteti v Ljubljani. Kot je napisano na zavihku knjige, se je "spoznavanje in bivanje z rastlinami prijazno vpletalo v njeno življenje". Strokovno se je izpopolnjevala na Švedskem, v Linnéjevi deželi, se naučila švedščino, spoznala naravo, jezik in kulturo. Leta 1986 je v slovenščino prevedla biografski roman *Cvetni kralj*, ki ga je napisal Rune Pär Olofsson. V uvodu k romanu je napisala razpravo o strokovni in prijateljski povezanosti obeh velikih naravoslovcev.

Posnetki rokopisov pisem so povzeti po fotokopijah, ki jih hrani Univerzitetna knjižnica v Uppsali in predstavljajo glavni del knjige. V Uvodu Darinka Soban predstavi oba dopisovalca in njun pomen za vednost o rastlinskem in živalskem svetu. Slovenski in angleški prevod pisem iz latinščine omogoča, da se strokovna in kulturna javnost v Sloveniji in v tujini z njimi podrobneje seznani, saj latinščina že dolgo ni več mednarodni jezik znanstvenikov. Avtorica je dodala nepogrešljive opombe in vire. Na začetku in koncu publikacije je slikovno gradivo, ki ilustrira vsebino: slike C. Linnéja in J. A. Scopolija, linejka, kranjski volčič ali skopolija, tevje - rastline, ki so povezane z obema, naslovnici obeh izdaj *Kranjske flore*, *Idrija* v 18. stoletju, *Botanični vrt* v Uppsali, posestvo *Hammarby* in grad *Gewerkenegg* v Idriji.

Linné je ob *Kranjski flori* v enem od pisem zapisal: "Brez dvoma se bom iz nje veliko naučil; pri vas so najredkejša rastlina Evrope, ki so poznane le maloštevilnim botanikom." Scopolij nas je torej že ob začetku sodobnega znanstvenega raziskovanja rastlinstva in živalstva pripeljal v sam vrh evropske oziroma svetovne znanosti. Pisma so sicer res le "odsevi bežnih dni, osebni vtisi iz nekega življenja", vendar slikajo duh tistega časa in nam vsaj do neke mere omogočajo razumeti tudi miselni in čustveni svet dopisovalcev.

Nada PRAPROTNİK